

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavssa Helvetica Orthodoxae Fidei

Murner, Thomas

Lucernae, 1528

VD16 M 7034

Conclvsio V. Post hanc uitam esse purgatorium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29525

COLLATIO L. 00
CONCLUSIO V.

Post hanc uitam esse purgatorium.

MATTHIAS KESSLER PARROCHVS
in Gâs Cantonis Appenzell, Nonus arguens.

PAx & gratia a deo nostro patre cœlesti nobis omni tempore concedant, Amen. Articuli causa purgatorii con-
cernentis quid me mouit post hanc uitam, illud non esse fate-
ri, paucis uerbis explicabo, post hoc manere sinens ultra non
disputabo, quia causæ ineptus sum, sed scripturis cōmittam.
Illa quicquid poterit cum ea manebo, sicut obediens &c. Chris-
tus Ihesus omnium nostrum magister scholæ, nobis ostēdit Mar-
ci ult. cap. Qui crediderit & baptisatus fuerit saluus erit, qui
uero non crediderit condemnabitur. Ultra Christus ait Ioh.
iij. Qui in filiū credit habet uitam æternam, qui uero in eum
non crediderit uitā non uidebit, sed ira dei manet super eum.
Ultra dicit Iohan. v. Amen amen dico uobis, qui uerbum meū
audit, & ei credit qui me misit, habet uitam æternam, & in iu-
diciū non uenit, sed transit a morte in uitam. Iterum ait vi.
Amen amen dico uobis, qui in me credit, habet uitam æternam.
Adhuc unum dictum ad Galath. ij. cap. Sciētes autem
quod non iustificatur homo ex operibus legis, neque sit pro-
bus nisi per fidem Ihesu Christi. Hæc dicta cum plaribus alijs,
breuitatis causa intermissis, me mouent uel hominem cum
per fidem in Ihesum Christū credit, quod eius sit redemptor,
opinari saluum fieri, eum uero damnari qui id nō credit post
huius mundi discessum. Eius uero opinionis me esse fidem,
quem nos Christus docuit, sine ullis operibus nudā hoc nun-
quam didici, fides enim uera sua conditione se ostendit, sicut
sol cum suo radio. Ideoque & iam causam demitto, uolens eo-
meā & causam & doctrinā (ut simplex) nota fecisse, & post
hæc non ultra disputare, sed scripturis cōmendare, Amen.

D. Eckius

*falsum & seductorium
est.*

CONCLUSIO QUINTA.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Miserandū est ta-
les indoctos sacerdotes (qui met ipsi suā simplicitatē fatentur
& ineptiā) tentare atq; conari, terras hominesq; seducere &
abstrahere a Christiana ordinatiōe, ducereq; in aternā dam-
nationem. Quatuor induxit textus causā nihil deseruiētes.
Nec tam est aptus ut iuxta naturā disputationis illos ordina-
set contra purgatorium. Breuiter quicquid fidei in scripturis
tam excellenter tribuitur, intelligi debet, ut dicit Paulus ad
Galath. v. de fide per charitatem operante. Iamq; notum est
hunc parochum nescire quid sit fides, quum opera dicit fidei
esse conditiones sicut radij solis, falsum est & seductorium.
Estq; contra Paulum prima ad Corinth. xiiij. cap. Eruos no-
ui Christiani multos seducitis simpliciū, quia fidei tribuitis
quod charitati tribuendum esset, charitas enim ipsa est ope-
rum diues. Paulus dicit, Si fidem habuero ita ut mōtes trans-
feram, si charitatē non habuero, nihil sum. Ultra quum quis
in fide moritur, cum charitate finaliter saluus erit, sed cum
hoc bene stat aliquem in diuina charitate mori, & adhuc pro
aliquibus peccatis non satisfecisse, quod diuina iustitia expo-
scit, hic per ignem saluus erit, inquit Paulus pri. ad Corinth.
iij. Ideoq; uos domicelle adportate meliores scripturas, aut
discedite ab hac picardica hærēsi, teneteq; cū uniuersali Chris-
tiana ecclesia.

IOHANNES HESS.

Decimus arguens.

Gratia & pax per Ihesum Christum nobis omnibus con-
cedant, Amen. Quū Adam primus noster parens, præ-
uaricatus est dei mādatū, ex quo uniuersum genus hoim per
petuā dānationi fuit obnoxiiū, misertus est nobis cœlestis pa-
ter ex mera gratia & misericōdia, moxq; post Adæ casum, semen
promisit quod serpenti caput suum esset contriturū Gen. iij.
Hoc

Hoc semen Christus est, quid me mouit huius articuli ratione credere iamq; duo aut tria dicta allegata sunt. Ultra habemus Esa. xliij. cap. ibi deus per prophetam inq; Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Habemusq; nos in nostra sancta Christiana fide decimum articulum sic sonantem. Carnis resurrectionem & uitam æternam. Rogamusq; in sancto pater noster pro dimissione debitorum, & Matth. vi. ait Christus. Si dimiseritis hominibus peccata sua, dimittet & uobis patet cœlestis peccata uestra. Nunc proximo ostendi, quomodo rogare uolumus, dubitare non debemus, sed in fide petere & fiet nobis quod petimus. Gratosi dilecti dñi eiusmodi lucidis & claris dictis & uerbis dei adhibeo ego simplex fidem, sciens quæ deus promittit, quia illa faciet. Et quomodo in scripturis nullum expressum & clarum dictum inuenio nos post hanc uitam primum poenitere, satis facere pro peccatis nostris &c. mihi licere non uideo (& si alia qua dicta apparentia sint & obscura) cum illis clara uerba & dicta dei obtenebrare. Ideoque & simpliciter maneo apud clarissimum uerbum, in nomine domini, semper petens doceri & dirigi, ineptias enim meas bene cognosco.

D. ECKIUS.

Hellus ostendere deberet quo fundamento nixus tam firmiter uole Christianum usum & ordinationem dereliquisset, & purgatorium negasset, quomodo eum totum scripturis uacuum auditis & indoctum, duo enim dicta adportat Pater noster, & credo de peccatorum remissione. Num & hæc stultitia est & intoleranda temeritas in sacerdote tam indisposito, qualem se met ipse fateat tota ecclesia credit peccatorum remissionem. Nam si peccatorum non esset remissio, neque esset purgatorium. Ideoque & dicta illa pro purgatorio sunt & non contra, si scolas uisitasset diligentius, in peccato duo esse didicisset, unum culpa quam tollit poenitentia, alterum poena quam tollit per sacramentum satisfactionis, satisfationis hic uel in purgatorio. Et hoc ut ita sit, lege ij. Reg.

CONCLUSIO QVINTA.

ij. Reg. xij. Quum enim Dauid peccauerat, remissa quidem fuit culpa, nihilominus tamen propheta dicebat, deus peccata tua in alios transtulit, *translatio non est in culpa, sicut deus per Ezechielem ait. Filius non portabit iniquitatē patris &c.* Ideoq; & peccator; translatio intelligi debet in pœnam, sicut peccati ratione oportuit mori filiū Dauid. Bonus ille domi cellus iactanter inducit dicta illa esse clara, uerum dico clara esse de peccator; remissione, sed ex toto nihil cōtra purgatorium deseruiunt, & oportet malā esse obstinatā in Hesse, quia dicit nullū esse clarū dictū de purgatorio, legat ipse pri. ad Corinth. iij. Si cuius opus arserit, detrimentū patiet, ipse aut saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Nunc aut nemo saluus erit per ignem infernalem. Ideoq; & hæc clara uerba intelligi oportet de purgatorio. Aliud clarum dictū ipse crebro legit quādo sacerdos adhuc erat ij. lib. Mach. iij. cap. Quādo Machabæus offerri fecit Hierosolymis pro illis qui in bello ceciderant, & sequit. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut a peccatis soluant, eos qui apud inferos sunt non iuuat, hī uero qui in celo sunt non egent. Ideoq; & hoc dictum clarum, lucidū & pregnans pro purgatorio, quare & merito Hesus hanc picardicā hæresim decidere pateretur, quum met ipse Lutherus eam primo damnarit, se scire dicens purgatorium esse. Et quum Luthero tantum tribuatis ubi est contra ecclesiam, quare & in hoc ei non creditis, hoc solum uestra mala uoluntas efficit, quia nihil boni acceptatis, & malum undiq; colligitis.

BENEDICTVS BVRGOVVER PAR
rochus ad sanctum Gallum. Vndecimus arguēs.

EGo quum sancto Paulo opto ut nobis aperiat hostiū uerbor; suor; ad nunciandū misterium Christi, & nobis loquentibus spiritū dei, sicut ipse Philippū eunucho adduxit, & apperiat nobis scripturas in uero intellectu, Amen. Sicut quinta cōclusio eruditi & docti dñi mei doctoris Eckij sonat.

Gg

COLLATIO LII.

Post hanc uitam esse purgatorium. Quamuis ego in propria persona nihil in specie contra hoc depugnaui, neq; prædicaui, sed iuxta hoc duas ostendi uias mortis & uitæ, quas nos oēs expectare futuras oportet. At ex Christiano animo hoc perturbatissimo tempore, & contrariæ doctrinæ, secundum ordinem meor; gratiosor; dominor; laudandi foederis Hebræor; ad ueritatis inuestigationē secundū ueram opinionē & intellectū scripturarū. Intelligo ego primo hoc uerbū purgatorij denotat & importat per hominem posse consequi & deseruiri siue mereri perpetuam fœlicitatem. Quia aut̃ diuus Paulus ad Galatz. iij. nos omnes filios dei appellat per fidem quæ est in Christo Ihesu. Post hæc pri. ad Corinth. iij. Omnia nostra sunt siue Paulus, siue Apollo, siue Zephas, mundus, uita, siue mors, presentia siue futura, nihilominus omnia nostra sunt, nos aut̃ Christi, Christus autem dei, testatur itaq; diuus Paulus, quum omnes nos sub peccato conclusit, ut filius dei nobis iustitiam tribuat, salutem & redemptionē, quia propheta Esaias eum nominat ix. ca. nobis natū esse, nobisq; datum, sicut & angeli testati sunt Luc. ij. Gaudiū magnū erit omni populo, quia natus est nobis hodie saluator, quum igit̃ nobis euangeliū uirtus sit dei in salutē omni credēti, & longe ante alios gratia plenus. Paulus ad Philip. iij. tam ditissime testatur se in lege sine quærela conuersatū scđm iustitiā non secundū iustitiā quæ ex lege erat, sed scđm illam quæ ex fide est Ihesu Christi ad cognoscendū illū, & uirtutem resurrectionis eius, & societate passionis illius &c. Sed & ad Ro. iij. inquit. Iustitia aut̃ dei per fidem Ihesu Christi in omnes & super omnes qui credūt in eum. Quia igit̃ Paulus lucide & clare ibi ostendit hominē iustificari probumq; fieri per fidem absq; operib; legis, iuxtaq; beneficiat̃ hanc per charitatē operari secumq; fructū adferre, in ij. Pet. i. Ideoq; de nulla uel mortua uel diabolica fide mentionem fecisse uolo. Quia ergo scriptura sola opera carnis & his damnationē & opera spiritus & his uitam æternam

CONCLUSIO QUINTA.

æternam promittit, & inter uitam æternam & damnationem nullum medium ponit, quia scriptura Matth. vij. arborem aut bonam aut malam appellat, morimur ergo aut in fide in deum, quæ nihil aliud est quam Christi cognitio, cum subiectione & recognitione nostræ peccatricis uitæ ad redemptionem & misericordiam Christi. Quia ergo deus suo unico filio non perperit, sed pro nobis omnibus maledictum eum fecit, quo perpetua maledictio a nobis auferretur ad Gal. iij. cap. Quum igitur ad salutem omnes uocati simus, & hoc non ex nobis, quia donum dei est, & non ex nostris operibus, ne quis inde glorietur, ad Ephe. ij. Iuxtaque nos in bonis operibus, quæ deus parauit, ambulare debemus. Quum ergo dominus nos monet Matth. xxv. in parabola quinque prudentium, & quinque fatuarum uirginum, quæ oleum a se mutuo emere uolebant, neque met ardentibus faculis in manibus portare, dominumque uigilantes & orantes prestolari, nos dominus monet iam his diebus gratiæ & huius temporis operari, & non mandauit pro defunctis nos sollicitos esse debere, aut certe turbari prim. ad Theol. iij. Necessarium non est nisi alia scripturarum ratio indicet & habeatur, purgatorium ponere tantum pro hac uice.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Multas induxit scripturas dñs Benedictus S. Galli parochus de fide, & quod nobis suam misericordiam deus impartitus sit per filium suum, quæ hinc ad causam nihil deseruiunt, omnes namque nos hoc credimus. Voluit ergo bonus ille dominus uideri, se folia in libris uoluerit nosse. Iuxta meam hesternam protestationem demitto huiuscemodi circumitus. Post medium sermonis sui de duabus uis loquitur, una uitæ æternæ, alia æternæ damnationis. Dilecte dñe parroche has scriptura non appellat uias, hospitia sunt uiatorum, quod aut uia in cælum præcipue obliqua non per purgatorium pergat, hoc uobis probandum restat. Casu hic utimini in scolis petitio principij appellato. De arbore

Gg ij

COLLATIO LII.

Matth. vij. Breuiter dico dilectas animas in purgatorio bonā esse arborē, amicos dei, & de numero electorū, ideoq; & hoc dictū nobis non est contrariū, id quod dicitis qui in fide moritur, in diuina charitate eum esse de numero electorū, & nos fatemur, si autē supra se habet quottidiana peccata, aut poenā peccatorū illa stare possunt cum diuina charitate, tunc sua felicitas aliquo tempore retardat. Dicitis scripturā aīre nos nō rogare pro mortuis, cuius contrariū ego duobus testimonijs ostendū scripturā, & cum hoc illud firmat ritus & usus totius uniuersalis ecclesiā. Sanctus quoq; Augustinus hoc obtinuit ante annos mille & centū, hunc usum pro animab⁹ orandum. Et S. Ambrosius in uno sermone exequiarum Cæsaris Theodosij causas ostendit, quare in ecclesia celebrent, primus, septimus, & tricesimus defunctorū, & hoc sacris probat literis. Ideoq; & ueritati parcunt, qui hoc papam dicūt excogitasse. Sed & Monicæ matris Augustini exequiā adhuc supra terrā existentis celebratæ sunt, sicut met ipse testat lib. ix. suarū confessionū. Opināt dñs Benedictus nos pro mortuis orare non debere, ne nobis contingat quod fatuis uirginib⁹. Dico autē ego bonū dñm meum parrochū fortasse ignorare quid per oleū Christus significarit. Apud Gregorium, Augustinum, Chrysostomū reperisset, significare oleum diuinæ charitatis, & non orationes nostras, tunc esūm consequeret scđm suā expositionē horribilis & inauditus error, neq; nos uiuos pro uiuicem orare debere, uirgines enim illius parabola uiuæ sunt, quæ suum oleum alijs condiuidere nōlebāt, simplici uiro ante oculos depingere uellet, quasi pro mortuis diuus Paulus orare nobis interdixisset, illudq; ut obtineat, partim scripturas subticuit, in quibus caput est & cardo ueri intellectus. Non enim absolute Paulus dicit, Nolite super mortuis trīstari, hoc enim uerbū esset durum, crudele, inhumanū & lupinū, aliquē non trīstari siue turbari super parentū morte fratrum, filiorū, essetq; cōtra scripturas de Abraham Jacob

Joseph

CONCLUSIO QUINTA.

Ioseph &c. sicut & domino Ihesu mulieres alijq; cōpassi sunt. Hæc aut̄ uerba sunt Pauli integr̄a. Nolumus uos ignorare de dormientibus, ut non cōtristemini sicut cæteri qui spem non habent, quæ autem illa sit spes post exponit, resurrectio scilicet, idcoq; Paulum uelle constat, ut pro mortuis nō ut gentes contristemur, qui corporis resurrectionem non credunt. Non prohibet pro mortuis exorare.

PARROCHVS S. GALLI.

Venerabilis dñs meus doctor dicit scripturas per me inductas ostēdere dumtaxat Christi misericordiã & nihil penitus causæ deseruire, quumq; totius noui testamenti scripturæ nos tam abunde ad Christū ducūt, ultra nihil egemus. Sicut nāq; ad Ro. v. ostensum, habemus quid nobis sit Christus, & ad quid nobis datus & natus sit, nominatim ita dicēs. Cōmendat aut̄ charitatē suā & manifestat deus nobis, quādo adhuc peccatores eramus scđm tempus. Christus pro nobis mortuus est, multo igiē magis nūc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum. Præterea ad Galath. ij. Si ex operibus legis iustitia, ergo gratis Christus mortuus est. Vltra dicit dñs meus doctor me duas dumtaxat uias nominare, quum hospitia appellare deberē, uerbalis est contentio. Sed Lucæ xvi. Illud nobis dñs in parabola diuitis in inferno sepul ti, ac haçari in sinu Abrahamæ ostēdit. Quod aut̄ prius obliqua uia purgatorij ad deum duci debemus, probatū non audiui. De arbore Matth. vij. ante hoc satis ostensum est. Quia uero dñs meus doctor ostendit ibi quotidiana peccata purgari debere ex scripturis nō est clarū, quum enim maiora delicta ut sunt mortalia cōdonant, non multa est ratio super minorib⁹ habenda. Paulus aut̄ ad Ro. ij. nobis ostēdit bonitatē dei, secundū eius longanimitatē nostrā conuersionē expectans, & quoniã arbor fructus non generat scđm diuinā uoluntatem, abscindit & in ignem projicit, Luc. xij. Dixi pro mortuis nō orandum, de quo me ad priora scripta remitto. At de usu seu

Gg iij

COLLATIO LIII.

ritu intercessionis per uniuersalem Christianā ecclesiam, hoc ego intactū sino, gratiosorū namq; dñorū meorū mandatū sonat scripturas scrutandas, si post hāc uitam sit purgatorium. Quod aut̄ aliqui dicunt Pontificē Maximū hoc adinuenisse, hos sic loquentes respondere permitto. Ad quas uero abusiones purgatorio fuerint usi in plariscq; peccatoribus bene claret, qui in uita male agētes purgatorio, fidunt atq; consolant̄. Dicit̄ illud oleū concernens fatuarū & prudentū uirginū, secundū literā & spiritū omni legenti clarum est. Dñs meus D. Eckius me inducit quasi tristari prohibuerim pro mortuis seu dormiētibus apud mea adducta uerba permaneo. Nos uero Christiani qui dicimus Pater noster qui es in cœlis, quo usq; quotidie oramus, fiat uolūtas tua, quādo nostri ab hoc seculo auocantur, non debemus ut gentes tristari. Nam sicut Christus resurgens primitiā dormientiū resurrexit, dedit nobis deus uictoriā mortis per Christum. Ex quibus omnibus doctoris mei inductis uerbis post hanc uitā purgatoriū esse, non clare ostensum est, ibi aut̄ tristari non est prohibitū, quū & Dauid ipse pro suo filio Absolone tristatus est.

D. ECKIUS.

Non necessarios sermones demitto. Iuxta tenorem protestationis meae, unicū dumtaxat dictū contra purgatoriū adfert secundū Zwinglianā conditionē Lucae xvi. At uero note quam sapienter hoc animo tractatū sit, quum enim in similitudine duo dumtaxat loca, infernus & Abrahæ sinus inducuntur. Consequit̄ ex eo iuxta eorū formosam logicam nullū esse purgatoriū, quia eius ibi nulla fit mentio. Nunquid hi sunt scripturarū gigantes, neq; cœlum esse oporteret quippe quod in ea parabola de cœlo, ibi nulla fit mentio. Ultra dico me debere scripturas p̄ purgatorio adportare, duas adduxi, ad quas nec uerbo quidem responsum est. De mortali peccato breuiter ut parrochus uideat se nō intelligere. Dico etiam probum hominē in omni bono quotidiano opere quotidie peccare

CONCLUSIO QVINTA.

peccare posse, quemadmodum Bernhardus enumerat. Ipse quotidianū peccatū leue quid aestimat, quasi de illis nō esset reddēda ratio. Aliter nos docuit dñs Ihesus Matt. xij. Quod de omī etiam uerbo otioso rationem sumus reddituri, adhuc illud quotidianū peccatū est ex genere. Curiosum tamen est audire dominū meum parochum purgatorio tribuere abusum, quippe quod propter illud homines licentius peccent. Dilecti dñi, uos ipsos per nasum trahite, quis plus peccandi præstat occasionem. Hī qui dicunt tempore mortis hominē per fidem & fidutiā in Christum liberari a peccatis, & ab ea hora ad cælum pergere ut docet pars aduersa, aut qui in pœnitentiā ita moritur ut illi dicatur, quod pro peccatis præteritis in purgatorio satis pati debeat, ut dicit sancta ecclesia. Manifestum est hunc plus ad peccandū in uita occasionem præstare qui nullam pœnam ad hoc ponit, quam in fine fidem & contritionem illo qui magnam futurā pœnam ponit. Ideoq; & uos purgatorij oppugnatores, in ecclesia nullam adfertis utilitatem sicut proponitis, quum pœnam peccatorum nominatim in purgatorio leuatis. Ideoq; dilecte domine parroche dona dei uobis gratiose concessa recognoscite, illis contra ecclesiam catholicam non utendo. Humiliate uos credendo tot iam doctos uiros ab annis circiter mille quingētis scripturas melius uobis intellexisse. Quūmq; sic ad ecclesiam diuertetis apud uestros subditos, prout tenemini, multa bona effitietis, & uitam æternam promerebitis, Fiat.

PARROCHVS S. GALLI.

Protestor quod in meis inductis sermonibus nihil ptinaciter optem tenere contra dei uerbū, & Christianū intellectū scripturarū, sed ut obediens in omī tpe ueritati non reluctabor.

D. ECKIVS.

Ipse & si hoc ore loquat, hodiernas & præteritas scripturas cōtestor re ipsa & opibus suæ uerbali præstationi contrauenit.

Wolfgangus

COLLATIO LIII.

VVOLFFGANGVS VVETTER IVFFLI

dictus, coadiutor ad S. Gallū, duodecimus arguens.

Omnipotens deus nobis suam gratiā cōcedat per filium
 suum Ihesum Christū saluatorē nostrū, Amen. Hī qui
 ante me illic steterāt gratiosi dñi multos scripturarū locos ad-
 duxerūt, quā dñs meus doctor causā nō deseruire aestimat.
 At illorū dictorū finis talis est per Christū Ihesum & eius san-
 guinem, peccata siue magna siue parua, fidelib⁹ remitti, sicut
 propheta Dauid Psal. xxxi. Beati quorū remissa sunt peccata
 & quorū tecta est iniustitia. Nūc autē dñs meus D. Eck loquit̃
 clare peccata esse soluenda seu luenda, nominatim a fidelib⁹,
 sed clare scriptū est peccata remitti aut per ignem, tunc gratia
 amplius non est gratia, ad Ro. xi. tunc enim promerita sunt.
 At hoc in aternū manet, quacūq; hora peccator sua recogno-
 scit peccata, eorū ultra non recordabor dicit deus, de quo ex-
 emplū habemus latronis in cruce Lucae xxiij. Hęc autē totius
 Euangelij summa est, & si dñs meus doctor dicat peccata esse
 exoluenda, quare ergo apostoli predicauerunt remissionem
 peccatorū per Christū, ideoq; peccata nō soluunt, sed ex gra-
 tia remittunt, sicut prius est dictū. Dicit dñs meus doctor ad
 peccandū occasionē præstari, cum clare scriptura dicat. Agi-
 te pœnitentiā, quia dñs non indulget, quum omnes homines
 salui sūt. Hic igitur clare notandū est per pœnitentiā cogi ad
 fidem, ut peccata remitterentur, & hoc si non, ueniretq; pater
 familias nocte ut fur, neglectū est, & non per ignem soluit,
 ut saluus quis fiat, sed per fidem, & probari non potest solui
 posse peccata, fiducia in Christū soluit peccata, & post sequit̃
 Christiana uita. Qui autē peccata sua nō recognoscit per Chri-
 stum sibi remitti, hic in peccatis manet, infidelis est, & nunq̃
 soluere potest, sed mortem suscipiet stipendiū peccati. Nunc
 ubi mors est, ibi uita non adpropinquabit. Duas scripturas
 dominus meus doctor induxit, primam pri. ad Corinth. iij.
 cap. de qua nondū sum informatus ad purgatorij probandū
 sonare.

CONCLUSIO QUINTA.

sonare. Altera ij. Machabæor. doctori meo admitto, qualiter ille liber secundū sanctas scripturas habendus sit.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Quācūq; Iussly hūc suū sermonē bone meditatū ex schedula legerit, intelligit nihilominus quilibet rationis capax quam scripturarū uacui & uani hij sunt, & absq; omni disputandi forma. Quum equidē disputare debeat aduersus purgatoriū, hodie uerbulū expiscauit, peccata scilicet soluere, & cōtra hoc inducit quicquid in omnibus Lutheranis & extrinīs libellis legit fundamentū non intelligentes, peccatū culpæ suæ causa, & perpetuæ pœnæ, non remittitur nisi per gratiā dei, & per merita dñi nostri Ihesu Christi, & si quis huiuscemodi meriti se quis participē faciat, sicut Iussly iuxta Christi merita inducit apostolos prædicare. Agite pœnitentiā in remissionem peccatorū &c. sicq; debent ad S. Gallū probos homines eiusmodi dicta docuissicut in Ezechiele &c. & illa dicta non sic dilacerare, sicut iam absq; ulla uerecundia corā tot doctis hominib; facere audeat. Secundo dixi quod peccato cōpetat temporalis pœna & hanc oportet exoluere, quod Iussly in Neckers Eck nondum didicit. At ego illi ostēdi hodie in ij. lib. Reg. xij. cap. cui iam addo scđm librū Regū xxiiij. cap. ubi Dauid petit a se auferri numerū peccatorū. Deuisset & Iussly scripturarū tam excellens gigas a Daniele dicisse iij. capit. peccata tua aut soluere aut elemolinis redime. Qualis mihi hic est prædicator, quam consolationē perturbatis dat cordibus quum multas patiunt aduersitates, & si illis denegaret quod in patiētia illorū in merito Christi non satisfacerent pro suis peccatis. Frustra inducit de gratia, nam & nos hic de gratiosa loquimur pœna, idēq; ubi quis ad perpetuā astringit pœnā hic temporaliter patitur, siue in purgatorio. Et ideo temporalis pœna uult satisfactionē pro temporalī imposta satisfactiōe. Excusare se uellet doctrinam suam cōtra purgatoriū non maiores nequam

Hh

COLLATIO LV.

criminosos facere quā ecclesie doctrinā, & absq; omni fundamento garrulā, quo nam modo peccator in dñi aduentu nocte & improiſe ac agitanter inuadā. Nunquid & nobis iuſtū est dicere, quicunq; peccator ſic in ſuis peccatis deprehendit & morit, ut luſſy narrat, neq; huic tam proſpere ſuccedet ut in purgatoriū deueniat. Quāobrē per eorū nouā ſeductoriā doctrinā homines nihil meliorant quum nullā ſint poenā expectaturi. Ad mea duo ſcripturarū dicta ad illd' Corint, dicit ipſe, nō ei illic probatū Paulū de purgatorio loqui, neq; ex toto aliqd adportat, de quo igne loquat, & ego ſicut induxi, ita uerba Pauli intellexerunt diui Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, qui fere tā fuerūt docti ut eſt ipſe luſſy. Quantū uero illū angat liber Machabæorū inductus ex toto ſinit intactū, ſed illud dictū potēs eſt & apud Chriſtianū ſideliſſimum ſufficiens, etiā ſicut Lutherus ipſe dicit. Adhuc unicā ſcripturā luſſy dabo i. Iohan. v. Qui ſcit fratrem ſuū peccare, non ad mortē petat & dabitur ei uita peccati non ad mortem. Eſt peccatū ad mortē, non pro illo dico ut roget quis. Hic iam auditur ſcdm Iohannē dicere intercedendū & rogandū & non pro alio, hoc pro uiuis nō fit, quā diu enim uiuit homo de eo finaliter deſperari non debemus. Ideoq; de mortuis eſt dictū ubi non pro illis oratur qui in perpetua ſunt morte, ſed orat pro illis in purgatorio. At nūc audēter luſſy adportat ſcripturas, neq; dilaceretis eas dicēdo non eſſe purgatoriū, ſicut tu ad ſanctum Gallum longo tempore clamaſti.

I V F F L Y.

ITa concludere uolo. Sicut dñs meus doctor multos ſermones induxit, & tñ dicta ex euāgeliftis Iohanne & Paulo ad huc nō ex toto euerſa ſunt. Ex propheta Ezechiele notū mihi eſt, ſimiliter ex alijs pphetis deū ſape peccata corrigere, ſicut & crebro hoc tempore fecit. Sed purgatorij poenæ ratiōe adhuc nullū audiui intellectū. Item quia dñs meus doctor quintum caput canonicæ Iohannis inducit, loquitur Iohannes de peccato

CONCLUSIO QUINTA.

peccato hic temporaliter perpetrato, sicut iugiter pro inuicem orare debemus, sicut nos Christus docuit Matthæi vi. Sicque ego me ad scripturas remitto. Librum autem Machabæorum, relinquo scripturarum doctis.

D. ECKIVS.

Dicit quatuor dicta nondum euerfa, auertat a me deus, quod ipse uelim dei uerbum euertere, sed falsus intellectus cum quo Iuffly simplises seducit, hunc ego cum scripturis oppositis de peccatorum correctione sine pœna euertere. Ipse confitetur deum post pœnitentiam correxisse, nunc autem deus iniustus non est, ideoque & ille correctione dignus erat. Et si aduersæ partis doctrina uera esset, haberet lucrum malus suæ malitiæ, qui mane pœnitentiam ageret sicut Dauid, ipse puniretur. Et qui in morte sua pœnitentiam ageret, absque ulla correctione, sine purgatorio ueniret in cœlestia gaudia, quod non est possibile secundum communem iustitiæ uiam. Ad dictum meum Iohannis nihil dicere nouit, quam ut pro inuicem oremus, hoc nihil est dictum, oportet ut ostendat, sicut Iohannes dicit, quare pro uno orandū est, & pro altero non, hoc non fit hic in uita. De libro Machabæorum in calamum loqui non uult, nihilominus eius est opinionis cuius suus frater in Christo Zwinglius, qui hunc pro fabellarum libro tenet. Ego dico Augustinum hunc librum sacras literas non fuisse, sicut Iuffly somniat, sed testatus est Augustinus ecclesiæ iam illum acceptasse librum in numerum sacrarum literarum & hoc idem testatur diuus Hieronymus. Ideoque qui hunc non acceptat librum sicut & alias sacras literas ecclesiæ non est uerus filius, sed illegittimus Christianæ ecclesiæ. Neque dicit Hieronymus hunc librum non esse sacras literas, sicut Iuffly proponit, sed quod apud sinagogam Iudæorum non fuerit in canone. Cum his Iuffly precor ut a suo errore desistat, sicut alijs supplicauit.

Hh ij

COLLATIO LVI.

D. OECOLAMPADIVS.

Christus cum manifestatione suae ueritatis nobis cohabitaret, Amen. Primo deducam quod ratione librorum a doctore Eckio ultimo inductum est, uerum esse fateor ecclesiam legere etiam & illos libros ad populi aedificationem, sicut proxime dictum est ob martyrum exempla, ideoque illos non simpliciter refutauimus, sed quid de illis tenendum sit scribit Hieronymus in prologo super libros Salomonis, dicens ecclesiam eos legere, non ut per eos confirmetur ecclesiae doctrina. Quia ergo doctoris Eckii conclusio in dubium statuta est, tunc neque sibi neque alteri huius libri deseruiunt. Secundo aestimauimus ex prima epistola ad Corinthios, iij. cap. adiutorium reperire ubi iterum fallit. Neque curamus iamque aliquos doctores secundum eius mentem sic exposuisse, namque & aliqui non secundum eius mentem exponunt, oportetque magis considerare quis naturalis sit intellectus & mens Pauli, quam quid alij de hoc dicant, ob id ego mentem meam super alios non extollo, & si ueritatem fateri debeam. Hic Paulus se conformat consuetudini scripturarum, temporales aduersitates & impugnationes seu tentationes ignem nominat, qui filios dei probat sicut habet Zacharia. xiiij. ubi dicit. Et ducam tertiam partem per ignem, & uram eos sicut urit argentum, & probabo eos sicut probat aurum quod de presenti uita dicit. Nunc autem Paulus loqui uult contra falsos doctores, & contra eos qui causam suam aestimant bonam, ut manifestetur quum incipiet tentatio, homines enim opus nominat, quod aedificat super fundamentum Christum. Boni probi uerique Christiani nominantur argentum aurum gemmas, ex quibus ciuitas dei construuntur. At falsos Christianos nominat stuppam foenum lignum. Nunc autem clare dicit, quale uniuscuiusque opus sit ignis probabit. Iam itaque non reor D. Eckium dicere omnes dilectos & sanctos martyres in purgatorium ingredi oportere ut probentur. Huius namque hic probati sunt uel fiunt in multiplici persecutioe, quamuis adhuc persistant supra petram quam Christus est, quum falsi Christiani propter

CONCLUSIO QVINTA.

propter temporales persecutiones, seu propter mundi gaudia desciscant. Et adhuc illud clarius exponit, quando post subiungit si cuius opus manserit quod super ædificauit mercedē accipiet, cuius autē opus arserit, damnū patiet. Hoc in prædicantes siue apostolos dictū est, qui merito gaudent ubi populum uiderint per eorum eruditionē cōstantē manere in Christo, & ubi populus descisceret, ut magnū damnū merito lamentarent & conquærerent, quāuis apostolis salutem denegarint. Ultraq; dicit, sed ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem, hoc est dictū, si ueritatē recte fatebit, etiā & ipse probabit per temptationes. Quod autē ego opus recte expono, in eadē epistola Paulus ait ix. cap. Nonne uos opus meū estis in dño, & in præallegato loco coadiutores dei sumus, uos dei estis agricultura, & dei ædificatio. Sic igitur neq; hoc dictū ei deseruit sedm uerū intellectū. Tertio de dicto Iohan. v. cap. Qui scit fratrem suū peccare non ad mortē, petat & dabit ei uita peccanti non ad mortē. Est peccatū ad mortē, non pro illo dico ut roget quis, hic nullius purgatorij fit mentio, quare D. Eckius nō tam audax esse deberet aliā scripturā ad hoc inducere. Talem habet intellectū, quia Iohānes nos prius docet cum gaudio orare, & iuxta dei uoluntatē, nunc autē graue peccatū est, peccatū in spiritū sanctū, quod ab exteriori cognoscit, a contradictione ueritatis, quando prius præcellerunt monitiōes, neq; quicq; profuerint, sed eo plus insanit & persequit doctores, ibi nos non iubet orare, quia non cum gaudio. Sicut & deus xi. cap. Hieremiæ prohibuit, Non ores pro populo. Et Esaias dicit, ne dimittas illis, sic D. Eckius adhuc nihil adportauit. Item quia abducere uult dicta sacrarū literarū induta per hanc solutionē, deum bene quidē peccata dimittere, sed poenā referuare, illicitū est de diuina misericordia sic loq. Erit utiq; homo ad misericordiā pronior, si pro aliquo multa impēderit, neq; reperio unū sine alio eum remittere personæ causa in modo corrigēdi. Bñ quidē uerū est sicut de Dauide

Hh iij

induxit quod post dimissum delictū subsequuta sit poena per mortem filij sui, sed ibi debuit notari, peccatū ibi fuisse publicum, ideoq; & deus ad populi emendationē sibi hāc poenam inflixit, sic enim textus habet. Veruntamen quia blasphemare fecisti inimicos nōmen dñi filius q̄ natus est tibi, morte moriet̄. Simile exemplū habemus etiā Nu. xx, ubi peccata Moyses remurmerabant, uel filij Israel & in facie populi punitus fuit, ne terrā promissionis ingrederet̄, textus ita habet, quia nō credidistis mihi ut me sanctificaretis cōrā filijs Israhel, hoc est q̄ malū exemplū dederat, non inducetis populū istū &c. Hoc etiā in alijs libris dici potest. Aliquādo etiā deus suos punit ex mera gratiā, q̄ humiliores fiant, & in posterū prouidentius agat̄, sic itaq; undequaq; magnā reperimus gratiā, at in purgatorio illā duā causā cessant, homo inq; a corpore liberatus, hac non eget humiliatiōe, & quum nesciamus quō se res in purgatorio habeat, nobis non deseruit ad emēdationē. Neq; in hoc diuinā derogat̄ iustitiā, deus enim infideles siue falsos fideles non sinet impunitos. Nos uero si recte formatā habemus fidē, ut & deus iustus esset proprio non peccit filio, sed pro nobis oībus tradidit illū, sicut habet̄ Esa. liij. Verelanguores nostros ipse tulit, & dolores nōs ipse portauit. Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nōstræ super eū, & liuore eius sanati sumus &c. Ego nos reputo charē emptos, estq; Christus nostrā iustitiā. Neq; miret̄ quis tam esse efficac̄ meritum passionis Ihesu Christi, scimus em̄ & in baptismo illud nobis promitti in remissionē peccatorū & debitorū, quid ergo impedimenti adferret in diuinā iustitiā, quū atq; a nobis per eandem fidē in mortis articulis poena & debitū auferant̄, quādo fidē habuerimus latronis, ad quē dñs dixerat, Hodie mecum eris in paradiso, & nō erit deus psonarū acceptator. Vtiq; speciale est sicut D. Eckius de latrone dixit. Ideoq; & nemo negligens aut tardus esse debet per conuersionē ad deū, sed post

liqua

CONCLUSIO QUINTA.

stus est nobis in signum misericordie dei. Adportabo & ego D. Eckio unū argumentū, quāuis non fuerit necesse. Interrogo ergo ab eo, si hīj qui purgatorio sunt obnoxij, Christo incorporati sint nec ne? Si Christo non sunt incorporati per reformatā fidem, tunc perpetuæ dānationis rei sunt, & non in purgatoriū damnati. Si uero Christo incorporati fuerint, tunc ad Ro. viij. cap sic legimus. Nihil ergo nunc dānationis est his qui sunt in Christo Ihesu, qui non scdm carnē, sed spiritu ambulant, talē imitationē habemus oēs nos Christiani, quod carnaliter ambulare non debemus quæ nos docemus ad Ro. vi. quū simul implātati fuimus. Ne tūc æstimeat hoc uerbulū dānationis ad perpetuā dānationē pertinere, sicut & dicta Iohan. iij. & v. uolentat̄ præallegato loco viij. cap. habemus. Quos aut̄ prædestinauit, hos & uocauit, quos aut̄ uocauit, hos & iustificauit, quos aut̄ iustificauit, illos & magnificauit, uana tūc esset gloriificatio tempore purgatorij donec ad gloriā euocarent̄. Ultra consolanter sequit̄. Quid ergo dicemus ad hæc. Si deus pro nobis quis cōtra nos, qui etiā proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnib⁹ tradidit illū. Quomodo non etiā cum illo omnia nobis donauit. O certa spes, quod etiā pœnā eorū qui in fide moriunt̄, non ulturus est. Sed ultra sequit̄. Deus qui iustificat, q̄s est qui cōdemnet, Christus Ihesus qui mortuus est, imo & q̄ resurrexit, q̄ est ad dexterā dei, q̄ etiā interpellat̄ p nobis. Sic ueri fideles sine formidine & timore sunt purgatorij, falsi fideles huc nō p̄tinent,

D. ECKIUS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Anteaq̄ ad obiecta deuenio, nebulas matutinas excutiā. Male habet doctorē Oecolampadiū qd̄ hesternō die fratres suos durit̄ tractarim, qd̄ arduis excaussis factū est. Quū em̄ iuxta Lutheranas conditiones, & eorū noui euāgelij naturā in eorū cancellis omnes religiosos siue clericos immense irriferint, cōtempserint, ridicula nomina imposuerint, & (ut solent nebulones placētarij)

in oēs

in omnes exclamarint, iuxtaque maxime doctrinae se iactitarint
 ubi nulla est, optuit me hoc notum facere. Nunc autem ad causam
 ratione librorum Machabaeorum adfert doctor phemiū Hieronymi &c.
 Respondeo eum sibi met contradicere, ecclesia enim (ut ipse
 dicit) acceptauit ad fidelium aedificationem. Nunquid haec pulchra
 esset plebis aedificatio, si error in eis contineret, ut ipse putat.
 Ad Hieronymum dico in prologo non esse, sed in una episto-
 la, nunc uero neque Hieronymus neque Augustinus potuerunt
 quemcumque librum sacras facere literas. Et quum Augustinus
 dicat ecclesiam eos acceptasse, & Hieronymus quod non accep-
 tarit, unum illorum esse oportet, aut Hieronymum loqui de orien-
 tali ecclesia, aut quando eam epistolam conscripserat ad hunc
 non consteterat ecclesiam eos acceptasse. Hoc inquam certum est nos
 ignorare quae scripturae aut quod euangelium sit sacrum nisi ex ec-
 clesiae traditione, sicut ab initio multa fuerunt euangelia quae
 per ecclesiam reiecta sunt, sicut Paulus ait ad Timotheum, Ecclesia
 dei uiui columna est & fundamentum ueritatis. Neque ullus mi-
 hi ostendet libros sacrarum literarum per ecclesiam acceptos, inter
 quos huius Machabaeorum libri non etiam enumerentur. Ad clarum
 meum de purgatorio dictum, dicit Oecolampadius me falli,
 uultque iudex meus esse, quum nullum ipse pati uelit in uniuersa
 saecula, quomodo cum his nouis Christianis rem terminare
 poterimus. Ipsi omnes iudicant, uetera delent, noua institui-
 unt, & nolunt iudicem pati, sine scripturis credere nolunt, &
 quum aduersus rebaptisatores scripturis carent, adhuc oportet
 ut illis credatur. Si uero nos illis scripturas allegauerimus
 nihil ualere dicunt easdem, nisi secundum caput eorum euersum, & si-
 nistrum exponant. Si autem ipsi scripturas adportant, oportet ut
 eundem illum intellectum acceptemus quem ipsi uolunt, si autem ita
 faciendum fuerit, nullum ipsi ludum essent amissuri. Quamuis autem
 ecclesia in possessione sit conclusionis meae, & ego iuxta eorum
 cornutum argumentum non obligarer scripturas adferre, sed ipse
 doctor potius cum scripturis obligat purgatorium extinguere
 nullas

CONCLUSIO QUINTA.

nullas attulit. Nunc aut̄ intellectus meus Pauli uerbor̄ con-
 formis est ecclesie Augustino, Ambrosio &c. & licet alij eū
 trahere possunt in aliū intellectū, ut mos est doctor̄, nullus
 tamen eor̄ dicit de purgatorio non intelligi. Quod aut̄ ipse
 cum Zwinglio aliū induxerunt intellectū, magna circumlo-
 quutione uerba mihi obtenebrādo, ego nō accepto, nisi meū
 intellectū scripturis euertat. Nam & in Liptzig ipse Luther⁹
 etiam nouū intellectū attulit, Paulū loqui de igne extremi iu-
 dicij, adeo non uerunt hī noui Christiani concordare inter
 se intellectus ratione, quū interim sese quilibet eor̄ iactitet
 quod spiritus sanctus in eum insufflarit. Si ego sic Paulū in-
 terpretarer, quod ibi de pseudo doctoribus loquarē & hæ-
 reticis quod per ignem essent purgandī, profecto me incla-
 mitarent falsos doctores non exurendos. Vnico solo uerbo
 meū intellectū attigit, martyres scilicet &c. dicit ipse quod in
 purgatoriū non perueniant &c. Dico bonū siue malū quod
 eor̄ operū hic adificarūt, dies dñi (qui in morte est uniuscu-
 iusq; hominis) declarabit in igne iudicij. Nam iudicium ignis
 appellat̄ in scripturis, probat̄ hic Hieronymus, & quū in illo
 iudicio aliquid puniendū repertū fuerit, ille damnū patitur in
 dilatione salutis suæ, sed nihilominus p̄ purgatoriū fit saluus.
 Capere nō p̄ssum, neq; æstimo aliquē crediturū hoc, quod
 ipse dicit falsos doctores per ignē saluari, & damnari siue cre-
 marī simplices per eos seductos, potius ego oppositū credo.
 Ad dictū Iohannis dicit me non audacē, posset reperiri quis-
 piam qui me diceret & sibi & socijs suis nimis audacē. Trahit
 dictū in peccatū in spiritū sanctū, pro illo non sit orandū, non
 aut̄ soluit, quodcunq; peccatū fecerit homo, quam diu uiuit
 supra terram, peruenire eum posse ad pœnitentiā. Intercedit
 quoq; & orat ecclesia in die parasceues pro hæreticis, & tamē
 etiā ibi peccatū est in spiritū sanctū. Monuit me dicti Matth.
 xij. Qui aut̄ dixerit cōtra spiritū sanctū, non remittet̄ ei, neq;
 in hoc seculo neq; in futuro, ultimum non est gratis positum.

COLLATIO LVI.

Ex quo notate etiā in alio seculo peccata remitti, hoc neq; in
 cœlo neq; in inferno fit, ergo fit in purgatorio, sicut diui Gre-
 gorius & Bernhardus bene ponderāt. Dixi in pœnitentiā de-
 bitū & pœnā peccatorū non mox ex toto remitti, cui contra-
 dicit dicens illicitū de diuina misericordia id loqui, uerum as-
 sentior iuxta cuiusq; æstimationē. Possent pleriq; illicitū æsti-
 mare deum pro temporali peccato hominē perpetuo damna-
 re, sed prout hoc ibi diuina exposcit iustitia, sic & exposulat
 temporalem pœnam, sicut ego scripturis probaui. At doctor
 Oecolampadius illas soluere tentat, de Dauide dicens post
 pœnitentiā ideo panitū, quippe quod eius peccatū publicū
 fuerit, hoc est dilacerare textū ubi clare ad eum in dei nomīe
 propheta dicit, tu occulte fecisti, ego autē faciā coram uniuersis
 Israhele &c. Probare nititur in peccatorū remissione nullā
 ibi manere pœnā per cōmunes Lutheranos locos, Christus
 pro nobis satis fecit, dolores nostros ipse pertulit, charē nos
 emittit &c. ideo & non est peccatorū pœna. Ego Christum dis-
 cosatis fecisse pro peccato totius mundi, nihilominus tamen
 Iudas, Iudæi, Tartari damnātur. Sustulit & peccatū origina-
 le, sed nihilominus oportet baptisari puerulū, omnes infirmi-
 tates & dolores tulit, adhuc tamen infirmamur, & cum hoc
 mortem nos pati oportet. Ideoq; & hæc misericorditer sustu-
 lit in forma & modo, ut suæ nihil derogaret iustitiæ. In alijs
 scripturis clarum est Iohelis ij. dicit deus. Cōuertimini ad me
 in toto corde uestro, in ieiunio & fletu & planctu, & scindite
 corda uestra &c. Non est clarum in pœnitentiā aliquid pœ-
 nale oportere concurrere pœnam siue correctionem pecca-
 torum deponendo. Ultimo, duo facit argumenta unum in ba-
 ptismo remittitur pœna & culpa, ideoq; sic est & in pœniten-
 tiā ubi hoc scripturis probat. Ego illius præbeo differentiā
 quia baptismus est regeneratio sicut Christus ostendit Iohan-
 nis tertio, & Paulus ad Titum tertio, ideoq; nouum oportet
 esse hominem, sed pœnitentiā in qua se homo emendat & a
 peccatiā

CONCLUSIO QVINTA.

peccatis diuertit, adhuc satisfactionem exquirat diuinæ iustitiæ, quare enim alioqui sancti martyres tam duriter satisfactionem expetissent. De latrone fatetur specialem fuisse gratiã. Ad ultimũ incorporationis argumentũ dico eos qui in purgatorio sunt per diuinã charitatẽ incorporatos esse Christo Ihesu. Et quum Paulum adportat ad Ro. viij. cap. Nihil damnatiõis esse his qui sunt in Christo Ihesu. Dico his qui in purgatorio sunt nihil damnatiõis esse, sed ibi aliquid est poenale ad purgandũ. Quoniã aut cum his magno induxit tedio, predestinatos a deo magnificatos, nũc aut in purgatorio esse magnificatũ non sit. Dico ego neq; Petrũ in cruce fuisse magnificatũ, neq; Laurentiũ in craticula &c. Ideoq; & hæc magnificatio intelligẽda est in perpetua beatitudine, quã & hij qui in purgatorio sunt quum beati erunt cõsequent, nam & ipsi magnificabunt. Pompose exclamauit quõ deus cum Christo omnia nobis donauit, ad Ro. viij. ex quo etiã expiscauit peccatorũ donationẽ, sed scripturis nihil pbat hãc cõsequentiã suã expositionis. Sic & nobis donaret infirmitates & mortem &c. quod non est. Ideoq; & ibi Paulus solũ loquit de his rebus gratiæ & donorũ, quæ ad uitam promouent æternam. Doctor Iohãnes scripturas adfert ad purgatoriũ tollẽdum.

D. OECOLAMPADIVS.

Gratia dei sit nobiscum, Amen. Fratrum ratione qui in religiosis siue clericos inuecti sunt, non aliter respondeo ei, quam sicut de me ipso. Nam & ego religiosos corrogo in meis contionibus, qui sub religionis nomine carnaliter uiuunt, alios ego laudo. Ad libros Machabæorũ confitentur ambo & Hieronymus & Augustinus, neq; ego illud negaui quod eis ecclesia utat, sed tamẽ uterq; dicit quomodo utat illis. Quia tñ D. Eckius iuxta induxit sententiã ecclesiæ de scripturis non æstimo eum ecclesiã uerbo præferre, qã inducit aliqua falsa euãgelia ab ecclesia fuisse reiecta hoc adhuc hodie fit ubi scriptura aliqua legit, ubi ex claris dei uerbis ad honorẽ

COLLATIO LVII.

patris trahentibus, quæ nos charitatē docent & fidem, bene cognoscitur quā grauis quæq; sit moneta, sicut & cum libris Machabæorū est factū. At ibi est aduertendū ne sub ecclesiæ nomine nobis aliqui libri ad propriā utilitatē & priuatū com modū conducentes, substituānt. Dicitū Pauli ad Timotheū, talem habet intellectū. Demādat enim episcopo Timotheo ut se bene habeat in sua congregatione, quā domū dei appellat, quæ tum temporis tam pura Pauli doctrina fuerat instructa & erudita, quod appellari potuerit columna & fundamentū ueritatis, ita ut qui ueritatis cupidus erat, apud illā ueritatem potuerit inuenire. Vbi iam aliqua ecclesia ita apud uerbū dei permanet, absq; ulla peregrinarū doctrinarū immixtiōe, merito ibi quærit ueritas. Etiā apud dicitū Corinth. me infimus lare tentat, quasi nullū iudicē ego acceptū habeam, & quod mihi soli credi debeat, quum tamen ego iuditiū uere spiritua lium (quorū perpauci sunt) nunq; contempserim. Sed nihil adhuc consultū non habeo, ut me illorū iudicio subiiciā ratio ne doctrinæ, qui in scripturis nondū experti sunt, & plus se cundū carnē, ac longā consuetudinē, aut iuxta humanas tra ditiones, quā iuxta dei uerbū ambulant. In summa hanc ego doctrinā acceptā fero, per quā deū plus honorari cognosco. Intellectui meo nihil adieci, quum aut in scripturis habui no tum quicq; ex dei gratia ingratus esse nō debeo. Dicitum ad Corinth. optime expositū est, etiā si aliqui aliter exponerent, quia ad præcedentiā uerba quadrat & certum est, sicut argu mentū epistolæ probat Paulū in epistola contra aliquos in se culari doctrina seu sapientiā pompaticos tractare, qui si post supra fundamentū quod Christus est in igne tentationū per manserint, adhuc salutē expectabant, & reliqui simplices ma le ædificati supra petrā Christū etiā permanerent, neq; sibi tēptatio obfuisse, quod neq; hic se adaptabit, doctorē Eckliū in uno loco uerbū unum duplici uia exponere debere, semel pro iudicio dei, & mox post pro purgatorio. Apud dicitū lo

hanis

CONCLUSIO QVINTA.

hannis doctorē Eckiū audacē non appellauī, apud scripturas de peccato in spiritū sanctū textus ibi ostendit, Iohannē neq; dixisse neq; præcepisse ut oremus pro contradictoribus ueritatis, ibi nāq; neq; gaudiū, neq; magnā fidutiā habere possumus in eorū conuersione. Ecclesiā autē pro hereticis orare mihi bene placet, quia non omēs in spiritū sanctū peccāt, quum partim non melius sentiant, & ob id ex ignorantia peccant, ideoq; peccatū eorū nondū est ad mortem. Ad nouum dictū ex euangelista Matth. xij. cap. ubi D. Eckius sic arguit peccatum in spiritū sanctū neq; in hoc neq; in alio seculo remittitur, ideoq; oportet purgatoriū esse, sicq; & in alio mundo remissionē, dico non consequi. Ibi enim uult dicere dñs magnam dumtaxat peccata nuncq; remitti. Ac si quis dicat, neq; corpore neq; anima sanus sum, non ex eo consequit aliā me iuxta sanitatē habere. Marcus ita exponit iij. cap. Qui autē blasphemauerit in spiritū sanctū, non habebit remissionē in aternū. Ultra quum dicit deū quādoq; pœnā non remittere cum culpa, & quia ego dixi hoc nō licere diuinæ misericordiæ ait ipse scdm meā mentē loqui, sed norunt scripturarū experti diuinam misericordiā excellere iudiciū, & ex toto non est assimilanda humanæ misericordiæ, ut habetur Psal. cij. Quoniā secundū altitudinē cœli a terrā corroborauit misericordiā suā super timentes se. Longe alia mens est cum perpetuo damnatis hominib; ex diuina iustitia, sine lesione suæ misericordiæ, quam cum fidelibus. Scriptura fidelib; misericordiā promittit, at infidelib; iram cōminat, & merito peccatū enim, & ad peccandū uoluntas semper apud infideles est & damnatos, sed apud fideles ultra non est uoluntas ad peccandū. Culpam mihi impingit quod textū dilacerē in ij. lib. Reg. xij. ca. quip pe quod ibi habeat, quia occulte peccarit quod ipse non negauit sed nihilominus iuxta stat aliud uerbū, quod blasphema refecerit nomen dñi, quæ fiūt in peccati manifestatione. Sepe enim fit, quum quis aliquid mali occulte facere prætendit,

COLLATIO LVII.

quemadmodū & Dauid fecit, quod nihilominus ad lucē uer-
 nit. Ultra forte hoc argumentū de Christi satisfactione, ipse
 nihil facit, quasi causā non deseruiat, ad quod concludit se
 qui peccata impunita mansura, sicq; & Iudæi & gentes non
 damnarent. Iterum meorū uerborū unum intermisit. Et ueni-
 sit eiusmodi fructū uere fidelibus porrigi. At Iudæi & gen-
 tes cæteri q; magni peccatores qui ad peccandū adhuc retinēt
 uoluntatē, ueram non habent fidem, ideoq; & in eis Christi
 passio perditā est & inefficax. Quia autē ultra inducit ad dictū
 Esaię, Christum nostras infirmitates pertulisse, ideoq; & nos
 infirmos fieri siue mori non oportere. Non est hæc mens pro-
 phetæ seruos meliores futuros dño suo, conformes enim sic
 fieri debemus imaginī Christi Ihesu. Et quia Christus absq;
 culpa passus est, ideoq; & nos id merito etiā sufferimus pa-
 tienter. At non reor doctorē Eckiū dictū Christū in purga-
 torio p nobis passum. Ad hoc sunt nobis infirmitates & cor-
 poralis mors ualde utilia, sicut in ij. epistola ad Corinth. iij.
 habetur. Sed licet is qui foris est noster homo corrumpatur,
 tamē is qui intus est renouat de die in diem. Id enim quod in
 præsentī est momentaneū & leue tribulationis nostræ, supra
 modū in sublimitate æternū gloriæ pondus operat in nobis,
 cum quibus hic non delet uera poenitētia, quæ est in doman-
 do & opprimendo ueterē hominē. Vere enim qui uerā habet
 fidem otiosus non erit. Sic & dictū Iohelis ij. ab eo ductū in
 se habet corda scindi debere, & sequit non uestimenta uestra
 in quo internā docet renouationē. Ultra de baptismo & poe-
 nitentia talem dat differentiā, quod baptisumus regeneret, qd
 neq; poenitentia abnegare deberet, anteaq; enim quis poeni-
 tentiā agit mortuus est peccatorū ratione, super quibus poeni-
 tentiā agit. Sicut Ezechiel inquit xxxij. cap. Nolo mortem
 peccatoris, dicit dñs, sed ut magis conuertat & uiuat, poeni-
 tentibus enim etiā iterū dat per spiritū sanctū fides & uita, &
 sicut prius in baptismo spiritus sanctus operationē dedit ho-
 mini

CONCLUSIO QUINTA.

mini ad bonū, ita etiā & facit in pœnitentiæ operatione. Vltimo sicut respondit de meo argumēto incorporationis dicens eos in purgatorio Christo incorporari per charitatē, hic non est scripturarū modus sic loqui, per fidē eī deo despōsamur, ut habet Osee ij, cap. Et ego te mihi in fidē despōsabo, secūq; adfert natura fidei, ne quid pœnarū de nostro sponso cōfidamus. Item hoc uerbulū peccatorū ultra non recordabor apud prophetā Esaiā sape inductū. Et Hiere. xxxi. in purgatorio non cōplet. Nunq̄ peccatorū magis recordat̄ quā in pœna. Nam implebit̄ hoc uerbulū gratis, sicut ad Ro. habet iij, cap. Iustificati gratis per gratiā ipsius, per redemptionē quæ est in Christo Ihesu. Neq; implebit̄ quod Psal. l. dicit̄. Lauabis me & super niuem dealabor, qui iam purus esse debet, quomodo super niuē dealbat̄. Quod aut̄ & pœnā nobis deus donauit cum traditione filij sui in exēplo filij prodigi bene adparet quō cū gaudio exceptus fuerit, his respondisse uolui.

D. ECKIVS.

In nomine tuo dñe Ihesu Christe, Amen. Libris uti, & in ecclesia legere suā habet uiam. Sed librū Machabæorū ostendi esse in canone, sicut & comperto habetur in Concilio Africano & Innocentiū papæ, cum hoc rem ita demitto. Neq; ulla hic necessitas urget disputare, utrum præcellat scriptura uel ecclesia, hoc autem certum est, Christū nullum scripsisse librum, nec ullum librum scribere iussit, ecclesia antiquior est scripturis noui testamenti. Scriptores quales sunt Iohannes Paulus & c. membra fuere ecclesiæ. Hic ad causam sufficit ecclesiam per spiritum sanctum cognoscere potuisse, qui scriptorum uerbum dei tractarit, quod ad lectoris censuram remitto. Domini mei doctoris datum intellectum super Pauli uerba ad Thimotheum in suo ualore dimitto. Ad dictum Corinthios ad suum intellectum firmandum, dicit quidem, quia se subijciat iudicio spiritualium, quum tamen nolit uel eos de parte aduersa acceptare. Iudicium equidem egregiorū
episcoporū

COLLATIO LVII.

episcopoz, uniuersitatū, & de uenerabili sacramēto non patietur iuditiū Lutheri, Ruggeri, Brentzj. Nunc autē ego doctorem tantæ æstimationis æstimo, quod & Augustinum & Vulgarū & c. etiā spirituales censeat, quoz iuditiū (iuxta suā met exhibitionē) acceptare deberet. Inducit aduersus me unū argumentū, quod præter scripturarū morē hoc uerbiū ignis immutē, respondeo uerboz conditionē hoc efficere, primus in q̄ ignis iuditiū dñi ostēdit, ubi dies eius declarat, & in igne manifestabit, & post aliū cōminiscit ignē per quem saluabit, & hic est scripturarū mos, uerbulū unū uaria significare, sicut Iohannis iij. ubi dñs noster Christus dicit, messis uenit, p messe corporali accipit, & mox in altera linea regiones iam albæ sunt ad messem, de spiritali loquit messe. Dictū Iohan. v. ad cognitionē remitto lectoris. Quod autē dñs me^o doctor ait ecclesiā ipso die parasceues pro hæreticis orare, quia non omnes in spiritū sanctū peccent, ut sunt hij qui ex ignorantia in fide aberrant, ego uero dico oēm hereticū peccare in spiritum sanctū, si enim quis ex impeccabili ignorantia in fide erraret, is quidē errat sed non erit hæreticus censendus. Ad dictum Matth. xij. respondit ex simili sermone, ac si quis dicat, neq; corpore nec anima sanus sum, hoc est nullā habeo sanitatem. Hoc exemplū est contra dñm meū doctore, ex hoc enim sermone intelligitur duplicē esse sanitatē, unam corporis alteram animæ, quarū nullam habet. Ideoq; & simile hic est ubi Christus dicit ideo non remitti, neq; in hoc, neq; in futuro seculo, ubi de duabus remissionibus fit mentio, quarū una hic est, altera post mortem, quæ sola fit in purgatorio, quarū hic nullā habet de qua Christus loquit. De pœna & culpa peccatorū dñs meus doctor induxit dicta de magna dei misericordia, quā ego confiteor, proculq; dubio si non tam foret misericors Hælloni cæterisq; uenerabile sacramentū officiiq; missæ tam misere tractantibus non pepercisset, misericors quidem est deus sed tamen iustus, Dauidē Psal. lxxxiiij. dicente.

Misericor

CONCLUSIO QVINTA.

Miseri cordia & ueritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax oscu-
latae sunt. In summa in omnibus operibus dei iustitia est & mi-
seri cordia. Ratione peccati Dauid, quod occultū dixi, clara
habeo uerba textus. Quia uero aestimat doctor publicū fuisse
peccatū, eo quod inimici blasphemarint nomē dei. Dico hoc
ad mortem extendi praestantis uiri Vriā, qui a gentibus occi-
sus est, ob quod deum suū Israhelis blasphemarūt, sed & hoc
ad scripturas remitto. Præterea obiectionē meā ad ea uerba,
quomodo pro nobis Christus satisfecerit, Esaiā cap. iij. glo-
sat de fidelibus. Dico quando peccata originalia in baptismo
remittunt, manent nihilominus ibi eorū poena & correctio,
quæ sunt nostrū exiliū & mors, siue qs credat siue non. Quū
autē actuale peccatū maius sit originali, quare post eius remis-
sionē etiā nō maneret poena siue correctio. De huius mundi
tribulatione quō nobis sit multis uis utilis, doctores schola-
rum bene declararunt. Dñs meus doctor adhuc de me tantū
confidit, me non dicturū Christū in purgatorio passum, nec
hodie dico. At frater eius in Christo Iacobus Stapulensis, hic
quidem dicit Christū iam primū in inferno crucifixū, sed hoc
nos ambo non tāgit ut spero. In causa baptismi permaneo in
hodierna opinione, ianua ecclesiae est baptismus, ianua est sa-
cramentorū, per baptismū erimus filij dei & ecclesiae, & ideo
nimirū poenā actualis peccati tolli, ne ultra eius deus recorde-
tur post penitentiā, sicut Hieremias & Ezechiel dicunt, ue-
rum hoc est ratione culpæ, ratione tamen poenæ aliter est, no-
tum est ex scripturis ut supra. Contradicēdo inquit incorpo-
rationē fieri per fidē. Verū dico, quom operat fides per chari-
tatem, ut Paulus ad Galath. ait, tunc ita est. Nam & Hiere. ij.
capite ita recenset, charitas desponsationis alioqui fides sine
operib⁹ mortua est & inutilis. ut dicit Iacobus, diuina uolun-
tas gratis iustificat hominē, sed quod ob id eum non tempo-
raliter punire debeat, ego non accepto, quod ad sententiam
remitto. Sicq; ut Dauid dicit, poenitētem super niuem dealo.

Kk

COLLATIO LVIII.

bari, etiam de diuina charitate dictum est contra peccatorum culpam & non poenam. Sic & de filio prodigo, nihil contra poenam probat, quum illa ex alijs scripturae locis reperiatur, sed & hoc sententiae commendo & c.

CONCLUSIO.

AD haec rogatum habere uolo dominum meum doctorem Iohannem Oecolampadium, cui deus gratiam contulit praeter ceteris tractandi scripturas, intellectum linguarum, diligentiam easdem legendi, uelique mente reuoluere, tot milia sanctorum martyrum, tot milia proborum sanctorum doctorum omnesque Christo fideles, qui per omnia Christianorum regna, iam ferme annis mille quingentis absque reprehensione uixerunt, beati obierunt. Mente cogitet aeternum & misericordem deum, dominum nostrum Ihesum Christum (cuius hodie misericordiam summe laudauit) sponsam suam & coniugem tot annis in errore non dereliquisse. Recordetur in uerbo dei turbida haec errorum tempora non esse supra antiquam ecclesiam prophetata, sed supra iam appropinquantia tempora nouissima, prout in plerisque locis experimur, & palam cernit. Nam omni procul dubio doctor Iohannes, ubi apud catholicam maneret ecclesiam, per suam dispositionem & scientiam multa bona efficeret. Et personae meae ratione rogo eum iam habitam disputationem non egre ferre, quum ipse non feseiam per scripturas & picturas Lutheranorum, me non temporales honores, sed contemptum consequuturum. Pacatius & quietius inquit mihi obtigisset, minusque periculi immineret, ubi domi lectioni meae operam impendissem & laborem, quam sic equitando uagari. Similiter & propter deum ceteros hic praesentes rogo sacerdotes, ut se doctis & senioribus catholicae ecclesiae obediens praebent, nullaque in sancta fide inuolutiones inducant, quia sanguis animarum per eos seductarum, deus alioqui de ipsorum manibus requireret. Doceamus in unitate fidei mundo, carni, & diabolo reluctari, ut una simul aeternam

CONCLUSIO QVINTA.

nam salutem consequamur. Hoc rogo facias dñe Ihesu Chris-
te, Amen.

D. OECOLAMPADIVS.

Sicut rogat doctor Eckius, ut eius dicendi uehementiam,
& seueritatem ignoscam, ex corde suū ego hoc libenter fa-
cturus, neq; ad meam personam aliter confidat, innocentia
mea deo est cognita. Quia tamen ad hoc petit, ne me segre-
gem a Christiana ecclesia, bene quidem mihi notum est, eam
ex dei uerbo ædificatam, & licet multi homines in errore cir-
cumeant, ob id tamen a Christo non est derelicta, adhuc uer-
itas apud eam est, & quanto singula ecclesiæ membra sunt
Christianiora, tanto plus ueritatem agnoscunt, quod & ego
ei promitto cum adiutorio dei, pro quanto mihi ueritas erit
cognita, illam me non derelicturum. Sed ignoscat queso mi-
hi, quod ex suis uerbis & doctrina quinque conclusionum ad-
hucaliter non inuenio, quam quod in uerbo dei non sint fun-
data. At si se casus offerret, quod non cōfido, siue breui siue
longo post tempore, ex eius doctrina uel certe aliorum clarā
ueritatem inuenirem quam ipse docuisssem, ueritati sum ho-
norem daturus, & medio tempore per charitatem mea a nemi-
ne segregabo, ad quod me deus iuuat, Amen.)

D. ECKIVS.

Domine doctor quia adhuc ex propria presumptione cer-
nere non uultis conclusiones meas in sacris literis fun-
datis esse, hoc ego deo commendo. Sed tamen ad
huc rogo humiliare uos uelitis, & catholicæ
Christiane ecclesiæ credere, sicut in scri-
pturarum intellectu, ut supra.

Finis actorum D. Eckij.

Kk ij